

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXIII.

Celovec, petek, 19. april 1968

Štev. 16 (1350)

V Zahodni Nemčiji se zgodovina ponavlja

„Tisti, ki se ne spominjajo preteklosti, so obsojeni, da jo še enkrat doživijo.“

Ta izrek ameriškega filozofa Santayane zveni, kakor da bi bil posebej namenjen dogodkom, ki se pravkar odvijajo v Zahodni Nemčiji. Ob teh dogodkih se človek namreč nehoti spominja, da je nemški narod tak razvoj že enkrat doživel. In sicer niti ni tako dolgo od tega — komaj štiri desetletja, tako da se zgodovina ponavlja še v dobi iste generacije.

Morda je res težko najti opravičilo za zunanje oblike, ki se jih v Zahodni Nemčiji poslužujejo zdaj socialistični študentje in njihovi somišljeniki v boju proti vladajočemu sistemu. Toda o notranji vsebini tega odpora in o vzrokih, ki so privedli do tako imenovane „izvenparlamentarne opozicije“, ne more biti nobenega dvoma, da gre za resnično demokratsko akcijo in nikakor ne za „upor in nasilje anarhističnih ekstremistov“, kakor to skušajo dokazovati krogi, ki ljubosumno čuvajo svojo na relikvih nacističnega rajha zgrajeno „demokratsko ureditev“ današnje bomske republike.

Tem čuvarjem obstoječega reda res slabo pristoji, da si lastijo monopol v vprašanih demokracije in hkrati obsojajo vsakega, ki je tako predvsem, da si ustvarja svoje lastno mnenje. Odpor, kakor prihaja do izraza v že omenjeni „izvenparlamentarni opoziciji“ in podobnih stremljenjih, gotovo ni izraz „mladostne zalelosti“ niti ne sad „nahujskanih mladih anarhistov“. Predstavniki vladajočega režima bi si morali biti na jasnem, da so ravnali sami s svojimi dejanji največ prispevali k razvoju, ki ga trenutno doživljamo.

Tudi v Nemčiji mladina danes zelo kritično razlikuje med besedami in dejanji. Ta mladina res ob najboljši volji ne more imeti zaupanja v demokratski režim, katerega predstavniki gor do kanclerja in celo državnega predsednika so obremenjeni z nacistično preteklostjo. In ravno taki ljudje hočejo mladini vsiljevati nauke o pravičnosti in demokraciji, hočejo ji predpisovati, kaj je prav in dobro, ko pa na drugi strani s preganjanjem levičarskih strank, s poživiljanjem revanšizma in zlasti z zakoni o izrednem stanju grobo tepajo osnovna načela svobode in demokracije.

Torej je samo razumljivo, če v mladini raste odpor, kakor je po drugi strani obžalovanja vredno, da se ta odpor včasih izvodi v ekstremne akcije, ki stvari kot taki gotovo ne koristijo. Še manj pa ji koristi način, kako vladajoči režim skuša braniti svoje postojanke. Atentator, ki je streljal na vodjo socialističnih študentov Dutschkeja, prav gotovo ni „zaslepljen posameznik“ ki se navdušuje ob Hitlerju, marveč je produkt sistema, značilnega za ves povojni razvoj v Zahodni Nemčiji. Ta sistem zdaj že dve desetletji uprizarja protikomunistični lov na čarovnice, hkrati pa zelo tolerantno zapira oči pred očitnimi pojavi neonacizma — vse to v imenu tako imenovanega „svobodnega sveta“ in zahodne demokracije.

Na zelo podoben način pa je parlamentarna demokracija v Nemčiji že enkrat odigrala neslavno vlogo utiralca poti največjemu sovražniku demokratske in pravice. Tega bi se morali spomniti v Bonnu, ko razpravljajo o ukrepih za „zopetno vzpostavitev in obrambo državne avtoritete“.

Protesti mladih socialistov

vznemirjajo vladajoči režim v Zahodni Nemčiji

Številna mesta Zahodne Nemčije v teh tednih doživljajo izredno razgibano politično aktivnost. Po mestnih ulicah se vrstijo množične demonstracije, ki so bile v začetku več ali manj „disciplinirane“, vendar so se spremenile v ogorčene proteste in fizične spopade, ko je pod streli zločinskega atentatorja težko ranjen obležal na cesti ideološki vodja nemških socialističnih študentov Rudi Dutschke. Od tega trenutka dalje so akcije mladih socialistov prerasle ozki društveni okvir in postale sestavni del splošnih protestov proti nedemokratskim pojavom v današnji Nemčiji.

Vladajoči krogi v Bonnu sicer skušajo napraviti vtis, kakor da bi pri protestnih akcijah socialističnih študentov šlo le za nepremišljene in mladostno neodgovorne poskuse uveljavljanja peščice „mladih nahujskanih ekstremistov“. Toda v resnici ta peščica nikakor ni tako majhna in tudi vzroki, ki so privedli do te dejavnosti, niso tako prepro-

sti, kakor bi morda izgledalo na prvi pogled. Demonstracije študentov so se namreč kmalu izkazale kot sestavni del široko zasnovanega gibanja, ki se zavzema za splošno demokratizacijo v Zahodni Nemčiji oziroma se bori proti temu, da bi se vladajoči režim posluževal nedemokratskih sredstev in se z zatiranjem resnične svobode držal na oblasti.

Za kako resen spopad naziran in stališč dejansko gre, najbolj kaže zločinski atentat na duhovnega vodjo socialističnih študentov. 23-letni Erich Bachmann, ki je v Berlinu streljal na Rudija Dutschkeja, je imel v svojem stanovanju veliko sliko Hitlerja, pri svojem atentatu pa se je po lastni izjavi zgledoval po zločinskem umoru vodje ameriških črncev Martina Luthra Kinga. Njegovo dejanje zasluži najstrožjo obsodbo. Toda meščanski krogi v Nemčiji ne obsojajo Bachmanna in njegovih somišljenikov, marveč izlivajo strup in žolč na žrtev atentata, kakor tudi pristojne oblasti ne posvetijo v ozadje neonacističnega gibanja, temveč surovo razganjajo in napadajo napredne sile.

Tukaj se za vladajoči režim, ki so ga protesti mladih socialistov močno vznemirili, začena velika

Ljubljanska opera spet v Celovcu

V okviru tradicionalne kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo bo Opera Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane spet gostovala v Celovcu. Jutri, soboto, ob pol osmi uri zvečer bodo slovenski operni umetniki v Mestnem gledališču uprizarili opero

TURANDOT

italijanskega skladatelja Giacoma Puccinija. Vstopnice za predstavo, ki bo gotovo spet edinstven kulturno-umetniški užitek, se dobijo v gledališki blagajni.

Ameriški črnenci nočejo drobtin

Smrt voditelja ameriških črncev Martina Luthra Kinga je pretresla ves svet, pretresla pa je predvsem Ameriko samo. Opozorila je na veliko ameriško dilemo in napovedala „vroče poletje“ — nove rasne nemire, kajli umor Martina Luthra Kinga je le še podžgal tako na eni kakor tudi na drugi strani tiste sile, ki se reševanja odprtih vprašanj lotevajo po tradicionalni ameriški navadi, namreč s silo.

Več kot sto let je sicer že minilo, odkar je Abraham Lincoln odpravil suženjstvo ter proglasil enakopravnost belih in črnih; toda še danes je ta enakopravnost več ali manj le program. Ameriška družba se ni razvijala v duhu integracije. Drži, da je lani postal 52-letni črnc William Washington župan glavnega mesta Amerike; prav tako je res, da imajo mnoga druga ameriška mesta črnske župane — vendar pa je črnc še vedno na dnu družbene lestvice, ostal je državljani druge vrste, kakor so bili nekdanji heloti v stari Grčiji.

Ameriška dilema namreč ni toliko v tem, da pristojni forumi ne bi hoteli skleniti zakonov, ki bi zagotavljali enakopravnost, čeprav ni mogoče spregledati, da so s tem začeli zelo pozno ali morda sploh prepozno. Glavni problem je v dejstvu, da načelo enakopravnosti še ni našlo poti v zavest ameriškega človeka. To pa pomeni, da tudi najboljši in najbolj demokratski zakoni in predpisi ne morejo dosti koristiti, če je za njih spoštovanje potrebna oborožena sila, kakor se je pred leti dogajalo na amerškem jugu, ko so morale oblasti s policijo in vojaščino utrditi črnskim otrokom dostop v zakonito predpisano skupno šolo.

Rasni izgredi torej zelo resno opozarjajo, da zakonska enakost še zdaleč ni tisti čarobni ključek, s

katerim bi lahko rešili črnsko vprašanje v Ameriki. Črnenci imajo danes formalno skoraj vse državljanske pravice, toda kljub temu ni bilo rešeno temeljno protislovje, iz katerega izvira napetost. „Črnc ne zahteva pomoči,“ je pravilno zapisal neki ugledni list, „temveč zahteva, da ga ameriška ekonomska družba sprejme medse, sicer ji grozi z uničenjem.“ Krik, ki se dviga nad ameriški črnski geti, je torej zahteva po globokih socialnih in družbenih spremembah, je zahteva, da bela družba v bistvu spremeni svoj odnos do črnega sočloveka.

Ravno v tem oziru pa Amerika še daleč zaostaja za splošnim razvojem v svetu. Tista Amerika, ki je napravila silen korak naprej na gospodarskem in tehničnem področju, spada nedvomno med zaostale dežele, v kolikor gre za načela resnične človečnosti. Tudi k Ameriki leta 1968 namreč spada še vedno sila in nasilje, kakor spadajo k njej nebolničniki. Pri tem pa je najbolj tragično dejstvo, da Američani verujejo v silo, v tisto silo, s katero je bila Amerika osvojena; in s to silo jo hočejo tudi braniti.

Vendar pa ta pot ni le nevarna, marveč je tudi zgrešena. Kolo zgodovine se namreč tudi v Ameriki ne vrli nazaj, tudi v Ameriki gre razvoj naprej. Najboljši dokaz so ravno ameriški črnenci, ki se danes nočejo več zadovoljiti z drobtinami, hočejo živeti v „veliki družbi“, hočejo se z lastnim delom družbeno in politično uveljaviti enako kot njihovi beli sočlovekani.

Prej se bo tega zavedala bela večina v Ameriki, tem bolje bo za nadaljnji razplet tega danes silno nevarnega problema, ki ne le ogroža notranjega miru, marveč je hkrati sramota za demokratski in svobodo Amerike.

ZVEZA SLOVENSKEH ORGANIZACIJ NA KOROŠKEM

vabi na

spominsko svečanost ob 25. obletnici obglavljenja selskih žrtev

ki bo v nedeljo 28. aprila 1968 s pričetkom ob 14.30 uri v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu.

V koncertnem delu bo nastopil Partizanski invalidski pevski zbor iz Ljubljane pod vodstvom prof. Radovana Gobca. Pokažimo s svojo udeležbo, da spoštujemo žrtve, doprinešene v boju za mir in prijateljstvo med narodi.

Odbor

Vstopnice v predprodaji pri krajevnih Slovenskih prosvetnih društvih in v knjižarni „Naša knjiga“ v Celovcu.

odgovornost. Upati je samo, da ne dobnega položaja dvignila na obbo zagrešil isto napako, kot jo je last Hitlerja in njegov zločinski na-weimarska republika, ki je iz po-cizem.

Amerika zavlačuje pogajanja za ukinitve sovražnosti v Vietnamu

Še pred enim tednom je izgledalo, da je blizu trenutek, ko se bodo začeli razgovori o miroljubnem reševanju vietnamskega vprašanja. Ko je severnovietnamska vlada po odločitvi ameriškega predsednika Johnsona, da omeji bombardiranje ciljev v Severnem Vietnamu, izrazila svojo pripravljenost na pogajanja, je namreč prevladovalo mnenje, da je začetek takih pogajanj le še vprašanje formalnosti.

Toda kmalu se je pokazalo, da so bila ta pričakovanja preuranjena, kajti kljub takojšnji navezavi stikov med Washingtonom in Hanojem vse do danes ni uspelo doseči sporazuma o „formalnem“ vprašanju, kje naj bi bili razgovori. Severnovietnamska vlada je predlagala najprej poljsko prestolnico Varšavo, kjer vzdržuje Amerika že dolga leta stike tudi z LR Kitajsko; pozneje, ko Washington ni hotel privoliti, so v Hanoju predlagali glavno mesto Kambodže

Phnom Penh, vendar pa ameriška vlada tudi ta predlog ni sprejela, marveč je s svoje strani predlagala razne azijske dežele, ki pa za Severni Vietnam niso bile sprejemljive.

Zdaj se že skoraj dva tedna nadaljuje prizadevanja, da bi našli kompromisno rešitev glede kraja razgovorov, medtem pa se v Vietnamu nadaljuje krvava vojna, ki iz dneva v dan zahteva nove in čedalje večje žrtve na obeh straneh. Toda vsak nadaljnji dan te vojne pomeni hkrati tudi nov moralni udarec za Ameriko. Zdaj tudi tisti, ki so v začetku še verjeli Johnsonovi pripravljenosti na pogajanja, resno dvomijo v iskrenost njegovih takratnih besed, ko je izjavil, da je vsakčas pripravljen na katerem koli kraju sveta razpravljati o miru. Na to izjavo pa se sklicuje predvsem severnovietnamska vlada, ki Ameriki in njenemu predsedniku zdaj povsem upravičeno očita, da zavestno zavlačuje začetek pogajanj in s tem prevzema nase vso odgovornost za posledice, ki jih bo imel nadaljnji potek vojne.

Spričo sedanjega zadržanja odgovornih ljudi v Washingtonu se tudi v mednarodni javnosti vedno spet postavlja vprašanje, ali Amerika sploh želi, da bi prišlo do miru v Vietnamu? Doslje na to vprašanje še ni bilo zadovoljivega odgovora, zato je razumljivo, da se po svetu nadaljuje široka protestna akcija, ki je ob nedavnih velikonočnih praznikih doživela višek v mnogih zahodnih deželah.

Nove podražitve

Današnji petek bo odločil o novi podražitvi ene najvažnejših vrst živil, namreč kruha, v kratkem pa naj bi sledila tudi podražitev pri mleku.

Pristojna komisija bo danes razpravljala in sklepala o zahtevi proizvajalcev, ki hočejo ceno moke povišati za 5 grošev pri kilogramu, ceno kruha pa za 30 grošev. Ta podražitev naj bi začela veljati že prihodnji ponedeljek.

V dobrih dveh letih, odkar ÖVP sama sestavlja vlado, se bo kruh kot najvažnejše živilo že tretjič podražil — od 5 šilingov leta 1966 najprej na 5,30 šil., lani na 5,70 in zdaj na 6 šilingov pri kilogramu.

Prav tako pa je računati, da se bo v kratkem podražilo tudi mleko, in sicer za 10 grošev pri litru.

Polom je očiten

Trenutno se v naši državi odvijajo živahne razprave o poteh in oblikah sanacije državne gospodarstva. Kakor smo v našem listu že poročali, se je ÖVP kot vladna stranka koncem marca odločila, da bo pričakovani primanjkljaj v državnem proračunu za prihodnje leto — računajo, da bo dosegel 16 milijard šilingov — skušala najprej zmanjšati z zvišanjem davkov na osebne dohodke, na motorna vozila, na premoženje ter na alkoholne pijače in tobake. Finančni minister je medtem tudi že razposlal osnutke ustreznih zakonov v pregled pristojnim organom in ustanovam, ki morajo svoje stališče povedati do 6. maja.

Za trenutno razpravo o ÖVP-jevskih receptih za ozdravitev državne blaginje je vsekakor značilno, da načelno sicer vsi uvidijo potrebo po določenih ukrepih, da pa načina, ki ga hoče prakticirati ÖVP oziroma vlada, nihče ne odobrava. Kritike in proteste, ki jih je slišati tako pri opozicijskih strankah in pri sindikatih po eni kakor tudi pri združenju industrialcev in pri zvezni gospodarski zbornici po drugi strani, bi lahko združili v naslednje stališče: pripravljene smo vsak po svoje prispevati k ozdravitvi državne gospodarstva, toda vlada mora najprej povedati, kako namerava tako žrtev doprinesiti s svoje strani.

Ravno v tem vprašanju pa je ÖVP odnosno vlada doslej vedela povedati zelo malo konkretnega. Sicer je obljubila, da se bo zavzela za občasno obdobje dohodkov političnih funkcionarjev in mandatarijev, toda do sklepa še ni prišla. Prav tako je obljubila, da bo skrbela izdatke za službena vozila in potovanja, vendar nihče ne ve, kako naj bi to izgledalo v praksi. Napovedala je zmanjšanje sredstev, s katerimi ministrstva razpolagajo po svobodni presoji, dejansko pa je odkrila možnost za „spostitev“ večje vsote edinole v pokojniškem skladu.

Po vsem tem se vlada res ne more ponášati, da daje drugim dober zgled. Sadovi dviletne ÖVP-jevske vladanja so namreč takšni, da jih je mogoče oceniti le kot očiten polom. Za to dve leti so značilna naslednja dejstva:

• Davčna bremena, državne tarife in cene so narasle, kupna moč šilinga pa je padla.

• Investicijska dejavnost je nazadovala, z njo pa tudi mednarodna konkurenčnost avstrijske industrije.

• Primanjkljaj v državnem proračunu je narasel od 2,6 milijarde šilingov v letu 1966 na 7 milijard v letu 1967, prihodnje leto pa bo verjetno znašal že 16 milijard šilingov.

Ni se treba čuditi, če splošno prevladuje mnenje, da Avstrija po letu 1945 še ni imela tako labilne vlade, kot jo imamo od aprila 1966. Ta vlada ni v stanju uravnovesiti gospodarski razvoj, praksa njene gospodarske politike se kaže v nenehnem zviševanju davkov, tarif in cen, kar na drugi strani upravičeno poraja zahteve po zvišanju osebnih dohodkov; in tako kupna moč šilinga stalno pada.

Zaradi take politike ÖVP seveda zgublja zaupanje prebivalstva. To so jasno pokazale zadnje volitve na Zgornjem Avstrijskem, Gradščanskem in Tirolskem ter v mestih Celovec, Salzburg, Linz in Graz. Nevarnosti takega razvoja se čedalje bolj zaveda tudi ÖVP sama in skuša na najrazličnejše načine zvaliti odgovornost na druge. V to smer kažejo njene vedno pogostejše zahteve, da mora SPÖ predložiti svoje alternativne predloge, vendar pri tem pozablja, da se s tem odgovornost ÖVP, ki zdaj že dve leti sama sestavlja vlado, prav nič ne bi zmanjšala. V to smer pa kaže tudi zdaj že skoraj histerično iskanje partnerstva med vlado in sindikati, kar je najboljši dokaz, da se je ÖVP s svojo gospodarsko politiko znašla na koncu svoje latinščine.

Postojnska jama

slavi 150-letni jubilej

Bilo je 14. aprila 1818, ko je Luka Čeč kot prvi človek opravil pot po podzemskem svetu Postojnske jame. Torej obhaja ta danes svetovno znani kraški biser letos svoj 150-letni jubilej, ki ga bodo prihodnji mesec tudi primerno proslavili.

V priprave za ta jubilej sta bila vključena tudi Inštitut za raziskovanje Krasa ter Društvo za raziskavo jam Slovenije, ki bosta skupno z upravo Postojnske jame izdala jubilejni zbornik, s katerim hočejo v dostojni obliki predstaviti 150 let razvoja Postojnske jame. Luki Čeču bodo 18. maja odkrili v kongresni dvorani spominsko ploščo, istega dne bo v Postojni tudi speološko zborovanje, medtem ko bodo v jamski restavraciji odprli razstavo s naslovom „150 let razvoja Postojnske jame“.

Podzemski svet Slovenije pa ne premore le Postojnske jame. Je to sicer največji in najlepši objekt, vendar so jamarji odkrili na področju Krasa že 3000 podzemskih jam. Ker so od teh za turiste odprte in urejene le tri jame — poleg Postojnske še Taborska jama in Škocjanske jame —, se bavijo z načrti, da bi ob 150-letnem jubileju Postojnske jame posvetili več pažnje širšemu izkoristitvenju podzemnega sveta v turistične namene.

V EGS še velike težave

S prvim julijem tega leta bodo države članice Evropske gospodarske skupnosti prešle na prost promet industrijskih izdelkov v medsebojni izmenjavi ter uvedle enotno skupno carinsko tarifo nasproti tretjim državam. S tem bo sicer narejen spet važen korak po poti k realizaciji carinske unije, vendar pa se po drugi strani v okviru EGS kažejo tudi razne težave.

Za lansko leto je vsekakor značilno zastojanje ekonomske aktivnosti ter ekspanzije medsebojne trgovinske izmenjave. Porast realnega bruto narodnega proizvoda je znašal lani namreč le 2,6 %, medtem ko so leta 1966 zabeležili še porast za štiri odstotke. Še večje je zastajanje ekspanzije medsebojne izmenjave: lani je narasla vrednost le še za 5 odstotkov nasproti 11 odstotkom v letu 1965 in celo 12 odstotkov v letu 1966.

Uveljavljanje načel skupnega tržišča le počasi rodi uspehe tudi na področju enotnih cen. Na podlagi proučevanja razlik v cenah za približno 200 izdelkov široke palete so namreč ugotovili, da so cene nekaterih izdelkov v posameznih državah članicah še zelo različne. Največje razlike v cenah so zabeležili pri živilskih izdelkih, kjer znašajo razlike ponekod med najvišjo in najnižjo ceno celo 72 odstotkov. Sledijo televizijski sprejemniki, kjer segajo razlike do 69 odstotkov, pri velikih električnih aparatih za gospodinjstvo pa do 62 odstotkov. Razlike v cenah avtomobilov in bencina znašajo 29 odstotkov, medtem ko se pri drugih izdelkih gibljejo od 45 do 55 odstotkov.

Te razlike opozarjajo na dejstvo, da integracija, ki jo je spremljalo znižanje carin in ukinjanje uvoznih omejitev, še ni dovolj vplivala v smeri relativnega izravnavanja

cen, ker so še vedno različni drugi činitelji, ki v posameznih državah vplivajo na njihovo oblikovanje.

Kljub vrsti težav je lani začel delovati enotni trg za žita, prašiče in svinjsko meso, jajca, zaklano perutnino ter za riž. Žetev žit je bila izredno dobra, tako da znašajo izvozni presežki približno 6 milijonov ton pšenice in 1,5 milijona ton ječmena. Splošna raven cen na trgu se je gibala v glavnem na ravni tako imenovanih intervencijskih cen, vendar jih ni ogrozila. Prehod z avtomatskega sistema podpore na sistem enotnega trga prašičev in svinjskega mesa pa je povzročil na nekaterih območjih Francije dokaj hude probleme, tako da je bila Francija pooblašena za izvajanje posebnih intervencijskih ukrepov.

Iz vsega tega je torej razvidno, da v okviru Evropske gospodarske skupnosti sicer postopoma uveljavljajo točko za točko izdelanega načrta, da pa se pri prenašanju tega načrta v dnevno prakso vedno spet pojavljajo težave, ki nedvomno vplivajo tudi na splošno vzdušje v tej skupnosti. Da je EGS pravzaprav še zelo daleč od zaželjene harmonije, ki naj bi prevečala sožitje med včlanjenimi državami, pa morda najbolj prepričljivo demonstrirajo očitno povsem nepremostljive razlike v odnosih do dežel, ki iščejo aranžma z EGS.

DESETLETNI NAČRT JUGOSLAVIJE:

Omrežje sodobnih avtomobilskih cest

V prihodnjih desetih letih namerava Jugoslavija uresničiti široko zasnovan načrt za izgradnjo obsežnega omrežja sodobnih avtomobilskih cest, ki naj bi povezovala kraje od severne meje do Jadrana in Makedonije po eni ter od Slovenije do vzhodnih predelov po drugi strani. Načrte in dokumentacije pripravljajo okoli 2000 projektantov in gospodarstvenikov. V načrtu je izgradnja avto-cest v skupni dolžini 2483 kilometrov, poleg teh pa še cela vrsta drugih sodobnih cest.

Med šestimi najvažnejšimi načrti je nedvomno na prvem mestu štiristezni avtocesta Beograd—Zagreb v dolžini 390 kilometrov, ki naj bi v glavnem potekala po trasi sedanje asfaltirane ceste, katero so dogradili leta 1950. Druga načrtovana avtocesta bo povezana s transverzalo Baltik—Jadran. Kakor je v Avstriji na nekaterih odsekih že v gradnji avtocesta Dunaj—Graz, tako v Jugoslaviji že gradijo zagorsko magistralo, ki bo od avstrijsko-jugoslovanske meje peljala preko Maribora in Ptujja do Zagreba. V Zagrebu se bo začela dalmatinska transverzala Zagreb—Split, ki bo vodila preko Virginmosta, Bihača, Knina in Drniša. Ta avtocesta bo dolga 290 kilometrov ter bo na širini 25 metrov imela štiri prometne pasove. Naslednji načrt se nanaša na avtocesto Zagreb—Reka—Trst, ki bo imela odcep Reka—Pula. Ta cesta bo dolga 350 km, imela bo dvoje cestišč in vse značilnosti pristne avtoceste; z njo bosta povezani novi avtocesti Koper—Buje—Pula in Pazin—Poreč, poleg tega pa še razni drugi priključki v Istri.

Z istim priključkom na avstrijsko avtocesto pri Sentilju kot zagorska magistrala je načrto-

vana druga slovenska magistrala, ki bo segala od meje preko Maribora in Celja do Ljubljane ter od tam preko Postojne do Nove Gorice, kjer bo priključena na italijansko „Serenissimo“. Tudi ta avtocesta bo imela štiri cestišča, dolga pa bo 253 kilometrov.

Eden največjih podvigov v okviru desetletnega načrta pa bo gotovo gradnja 600 km dolge in 24 metrov široke avtoceste Subotica—Djevdjelija. Vodila bo mimo Novega Sada, zahodno Beograda skozi Srem, ob Kolubari, obšla bo Čačak ter peljala po dolini Ibra zahodno od Prištine na Kumanovo do Djevdjelije na jugoslovansko-grški meji. To bo najkrajša in neposredna zveza srednje ter vzhodne Evrope z Egejskim morjem in dalje z Malo Azijo ter Srednjim vzhodom.

Razen teh „velikanov“ bodočega jugoslovanskega cestnega omrežja pa je v načrtu gradnja še mnogih drugih manjših cest in priključkov. Med temi so nekateri projekti tudi že v fazi uresničevanja. Nekoliko dalje v bodočnost pa segajo načrti za primorsko magistralo, ki bi vzporedno z jadransko magistralo šla po notranji strani gorske verige vzdolž obale Jadranskega morja. Peljala naj bi iz Slovenije preko Like, Knina, Sinja, Čapljine, Trebinja in Nikšića do Titograda, odnosno do Kolašina in dalje v Makedonijo. Naloga te ceste bo v tem, da bo prevzela tovorni in neposredni potniški promet od sedanje jadranske magistrale, ko bo v 5 do 10 letih že prenatrpana z vozili. Trasa primorske magistrale dokončno še ni določena, vsekakor pa bi bila dolga kakih 600 kilometrov.

Izdatki za vietnamsko vojno

težko bremenijo ameriško gospodarstvo

Nedavna „zlata mrzlca“ znaša primanjkljaj v letošnjem državnem proračunu dosegli 28,85 milijarde dolarjev.

21,3 milijarde dolarjev. Tako ameriški kakor tudi mednarodni gospodarski strokovnjaki so prepričani, da je vir vsega zla v vietnamski vojni. Iz državnega proračuna gre zdaj letno okrog 27,5 milijarde dolarjev za vojaške izdatke v Vietnamu, po drugi strani pa ta vojna obremenjuje ameriško plačilno bilanco vsako leto za 5 milijard dolarjev. Prihodnje leto naj bi se izdatki za Vietnam še povečali ter v finančnem letu, ki se bo začelo 1. julija letos, dosegli 28,85 milijarde dolarjev. Posledice so seveda različne. Amerika mora od vsakega dolarja, ki ga izda v finančnem letu, odšteti 14 sto tina za vietnamsko vojno, medtem ko nameni za vzgojo in izvajanje socialnega programa le 11 sto tina. Zaradi tega je moral predsednik Johnson skoraj povsem opustiti izvajanje svojega velkopotezno napovedanega socialnega načrta, ki naj bi pomagal odstranjevati tudi vzroke za spore med belim in črnim prebivalstvom.

POŠIROKEM SVETU

DUNAJ. — Zvezni prezident Jonas bo na povabilo prezidija vrhovnega sovjeta Sovjetske zveze v drugi polovici maja uradno obiskal Sovjetsko zvezo, kjer bo bival od 20. do 25. maja. S tem bo vrnil obisk sovjetskemu predsedniku Podgornemu, ki je bil leta 1966 na obisku v Avstriji.

ULAN BATOR. — Po enotedenskem obisku na Japonskem je v ponedeljek prispel predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz Tito na uradni obisk v LR Mongolijo, kjer je bil deležen izredno prisrčnega sprejema. Med bivanjem na Japonskem so imeli predsednik Tito in drugi jugoslovanski predstavniki številne razgovore z japonskimi voditelji, kjer so obravnavali tako bilateralne odnose med obema državama kakor tudi aktualna mednarodna vprašanja. Na tiskovni konferenci je predsednik Tito povedal, da se zavzema za sklicanje nove konference predsednikov držav in vlad nevrščenih držav, na kateri naj bi razpravljali o Vietnamu, o Srednjem vzhodu, o nevmešavanju v notranje zadeve drugih držav, o reševanju problemov na miroljubnem način, o pomoči nerazvitim deželam ter o razorožitvi.

NEW YORK. — V ameriških krogih je bilo slišati vesti, po katerih naj bi se ameriški zunanji minister Dean Rusk bavil z namenom, da v kratkem odstopi. Neke list je celo že vedel povedati, da je za novega zunanjega ministra predviden Cyrus Vance. Zunanje ministrstvo je tozadevne vesti sicer demantiralo, vendar politični opazovalci ne izključujejo možnosti, da bo res prišlo do take zamenjave.

MOSKVA. — Sovjetski znanstveniki so zabeležili spet lep uspeh v svojih prizadevanjih za osvojitve vesolja. Že drugič so namreč izvedli povsem avtomatično združenje dveh umetnih satelitov v vesolju, ki sta se na povelje z Zemlje potem spet ločila in vsak zase nadaljevala pot okoli Zemlje. V znanstvenih krogih menijo, da predstavlja ta uspehi poskus važen korak naprej po poti k Luni in drugim planetom.

MADRID. — Španske oblasti so z grobo policijsko silo zatrle demonstracije baskovskih nacionalistov v mestu San Sebastianu, kjer so kljub uradni prepovedi demonstrirali za neodvisno baskovsko državo. Skupino mladih Baskov, ki so prepevali nacionalistične pesmi, je policija večkrat napadla in po pričanju očitovcev aretirala okoli 100 demonstrantov.

VARŠAVA. — Ob 23-letnici podpisa poljsko-sovjetskega sporazuma o prijateljstvu in zavezništvu na Poljskem poudarjajo, da pomeni ta pogodba zgodovinsko prelomnico za Poljsko. Odprla je obdobje novih odnosov, omogočila je, da so bili matični deželi vrnjeni njeni prastari kraji, ki zagotavljajo poljske meje in mirno socialistično graditev. Hkrati pa je — kakor piše poljski tisk — zveza s Sovjetsko zvezo tudi osnova poljskega gospodarstva, ki je najtesneje povezano s sovjetskim gospodarstvom.

BONN. — Kakor v prejšnjih letih so nasprotniki atomskega oboroževanja tudi letos priredili po vseh večjih mestih Zahodne Nemčije posebne velikonočne pohode. Udeleženci — tokrat jih je bilo na stotisoče — so ostro obsojali atomsko oboroževanje in vojno v Vietnamu, protestirali so proti domačim monopolom, proti zakonu o izrednem stanju in proti neonacizmu ter zahtevali resnično demokracijo in priznanje Vzhodne Nemčije.

NEW YORK. — Neke ameriški list ve poročati, da bo predsednik sovjetske vlade Aleksej Kosigin konec tega meseca morda potoval v New York, kjer naj bi se udeležil razprave v glavni skupščini OZN, ko bo le-ta razpravljala o sporazumu za preprovo širjenja jedrskega orožja. Ob tej priložnosti bi se sovjetski premier utegnil seletati z ameriškim predsednikom Johnsonom, če bo — kakor piše list — to dopuščal razvoj pogovorov o Vietnamu.

HAVANA. — „Hrup na kubanskih mestih je popolnoma zamrl, ulice so tihe in puste, večina ustanov in uradov je prenehala z delom.“ Tako poročata latinskoameriška tiskovna agencija o uspehih velike mobilizacije delovne sile za prostovoljno žetev sladkornega trsa na Kubi. Samo iz Havane je šlo na prostovoljno delo več kot 80 % uslužbencev in skoraj 75 % delavcev, podobno je tudi v drugih mestih Kube.

BERLIN. — V Baltičnem morju sta v nedeljo zvečer trčili zahodnonemška podmornica „Hunter“ in vzhodnonemška potniška ladja „Völkerfreundschaft“. Človeških žrtev sicer niso zabeležili, pač pa je vzhodnonemško zunanje ministrstvo ostro protestiralo zaradi tega „piratskega dejanja“ zahodnonemške vojne mornarice. Vzhodnonemške oblasti ugotavljajo, da sta potniški ladji, ki se je vračala s Kube, pri otoku Fehmarn zastavili pot dve zahodnonemški vojni ladji, od katerih ena se je „namerno postavila tako, da je poškovala levo stran vzhodnonemške ladje“.

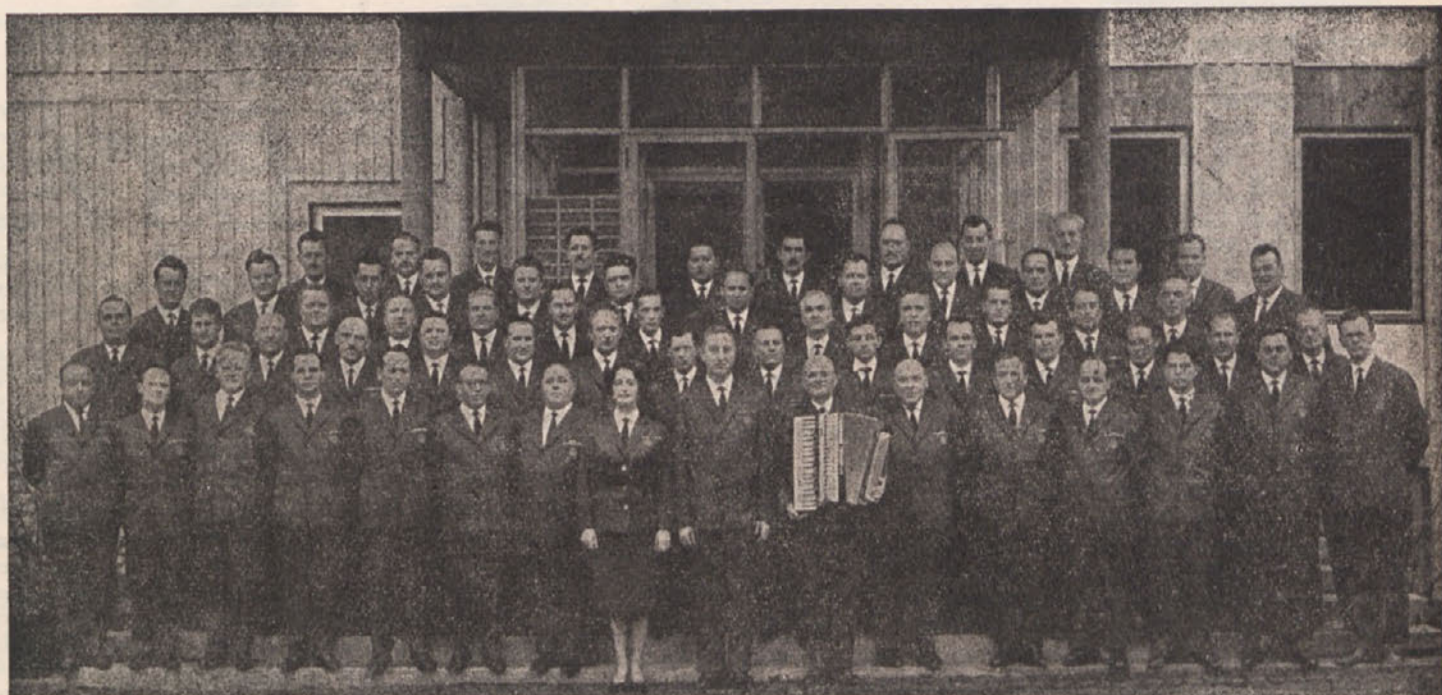
Partizanski invalidski pevski zbor iz Ljubljane

bo ob 25. obletnici obglavljenja selskih žrtev gostoval na Koroškem

V nedeljo 28. aprila se bomo koroški Slovenci poklonili spomenu vseh tistih naših junakov, ki so se borili in žrtvovali svoje življenje v boju za svobodo, mir in prijateljstvo med narodi. Ob 25. obletnici obglavljenja selskih žrtev prireja Zveza slovenskih organizacij na Koroškem spominsko svečanost, ki bo 28. aprila ob 14.30 uri v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu.

Ob tej priložnosti bo na Koroškem gostoval tudi znani Partizanski invalidski pevski zbor iz Ljubljane, ki bo pod vodstvom svojega dirigenta prof. Radovana Gobca priredil koncert partizanskih, narodnih in umetnih pesmi.

V naslednjem objavljamo kratek pregled nastanka, razvoja in dosedanjega uspešnega udejstvovanja tega zbora, prav tako pa tudi spored, ki ga bo zbor izvajal na koncertu v Celovcu.

Dne 21. aprila 1944 je bil na pobudo pokojnega Borisa Kidriča, takratnega komisarja Glavnega štaba narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije, ustanovljen v vasi Planina v Kočevskih gozdovih invalidski pevski zbor, ki se je kasneje preimenoval v PARTIZANSKI INVALIDSKI PEVSKI ZBOR.

Zbor so sestavljali partizani — ranjenci in invalidi. Njegov prvi dirigent je bil partizanski skladatelj Karol Pahor. Pod vodstvom dirigentov Karla Pahorja, Pavla Šivica, Janeza Kuharja in drugih je zbor imel do osvoboditve nad 120 javnih nastopov. Sedaj vodi zbor partizanski skladatelj in glasbeni pedagog prof. Radovan Gobec, po rojstvu naš ožji rojak iz Podjune, ki je že dobro znan in priljubljen pri naših pevcih in vseh ljubiteljih petja.

Med vojno je zbor pel partizanske pesmi borcem na položajih, ranjenim tovarišem v partizanskih bolnišnicah, pel je ljudstvu in proslavljal zmage na partizanskih mitingih. Pel je tudi partizanskim enotam drugih jugoslovanskih narodov. Prav tako je bil zbor še v času narodnoosvobodilne borbe v Italiji, kjer je pel jugoslovanskim in zavezniškimi ranjencem ter zavezniškimi vojaškimi misijam. Turneja po Italiji je v zelo veliki meri pripomogla k popularizaciji narodnoosvobodilne borbe med pripadniki zavezniških armad.

Na dan osvoboditve Ljubljane je zbor z ostalimi partizanskimi enotami zapel v svobodni Ljubljani.

Po osvoboditvi je Partizanski invalidski pevski zbor s pesmijo bodril in navduševal ljudstvo za velike napore pri graditvi nove Jugoslavije.

Sedaj nastopa zbor na mnogih prireditvah in proslavah občinskih praznikov, prireja koncerte za mladino, poje delavcem v tovarnah, sodeluje na komemoracijah in na slavnostnih sprejemih ter nastopa v radiu in televiziji. Zbor je sodeloval v nekaterih filmih in z uspehom nastopal tudi v inozemstvu — Ro-

muniji, Italiji, Vzh. Nemčiji in na Nižozemskem. S partizansko in narodno pesmijo se je zbor predstavil številnim uradnim delegacijam in tudi predstavnikom prijateljskih držav, ki so obiskali Jugoslavijo.

Od ustanovitve je imel zbor že več kot 1300 nastopov. Posnel je nad 80 jugoslovanskih partizanskih pesmi za Muzej ljudske revolucije Slovenije, najbolj znane partizanske pesmi pa je zbor posnel tudi na gramofonske plošče.

Člani zbora so nosilci številnih visokih vojaških in drugih odliko-

vanj. Po svojem sestavu in programu je Partizanski invalidski pevski zbor edinstven v Jugoslaviji. Za uspešno delo je predsednik SFRJ Josip Broz - Tito odlikoval zbor z visokimi odlikovanji: ob 15. obletnici ustanovitve z Redom zasluge za narod I. stopnje, ob njegovi 20. obletnici pa z Redom bratstva in enotnosti z zlatim vencem.

Koroški Slovenci z velikim zanimanjem pričakujemo obisk tega slavnega zbora, kajti njegov nastop 28. aprila v celovškem Domu glasbe bo edinstven užitek.

Med novimi knjigami

„Pogovor z našimi sosedi na vzhodu se je davno začel.“ Tako ugotavlja založba Langenscheidt, ko poroča o svojih najnovejših učbenikih, ki naj bi olajšali razumevanje predvsem s ljudmi na Poljskem in na Češko-slovaškem. Med temi učbeniki je eden namreč namenjen poljskemu jeziku ter bo gotovo koristno služil vsakomur, ki si hoče prisvojiti nekaj znanja poljščine.

Zbirka Langenscheidtovih „praktičnih učbenikov“ obsega že celo vrsto zvezkov, katerim se je kot najnovejši pridružil učbenik poljskega jezika. Ena izmed odlik teh učbenikov je nedvomno v tem, da metoda učenja ni suhoparna, marveč temelji na praktičnih primerih z vsemi zanimivostmi iz vsakdanjega življenja. V konkretnem primeru gre za 30 lekcij, v katerih učenec spremlja poljsko družino pri najrazličnejših opra-

vilih in doživetjih, tako pri delu, v prostem času, doma, v javnosti, gre z njo na sprehod skozi Varšavo, obi-šče razne trgovine, kulturne ustanove, praznuje družinske praznike, se pogovarja s prijatelji, spoznava zgodovino in zanimivosti Poljske.

Ob takih prijetnih in zanimivih vtisih se učenec povsem neprisiljeno srečava s pravili gramatike, se mimogrede nauči izraz za izrazom, se privadi pravilne izgovorjave, skratka spoznava lastnosti poljskega jezika, bogati svoj besedni zaklad in si polagoma osvaja najbolj značilne rečenice dobrega poljskega občevalnega jezika.

Vsaka izmed tridesetih lekcij je zgrajena iz štirih delov: prvi del obsega kratko berilo z ustreznim slovarjem in pojasnili za učenca še neznanih izrazov in težjih rečenic; v drugem delu so vaje, ki temeljijo na besedah iz prvega dela, hkrati pa omogočajo praktično uporabo gramatike iz tretjega dela, medtem ko četrti del vsebuje še razna dopolnila prejšnjih beril in poglavij iz gramatike. Vrstni red lekcij je sestavljen tako, da se le-te stopnjujejo tako glede gramatike kakor tudi glede vsebinske snovi. Lekcijam sledijo obširna pravopisna pojasnila, ob koncu pa je dodan še bogat poljsko-nemški slovar, ki pri geslih navaja številko lekcije, v kateri so posamezni izrazi izčrpno obravnavani.

Zamejski literati

so se predstavili v Ljubljani

Na pobudo ljubljanskih študentov je bilo prejšnji teden v Ljubljani srečanje mladih slovenskih pesnikov in pisateljev iz Koroške in Primorske. Prireditve je obsegala literarni večer v Narodni galeriji, poleg tega pa še tiskovno konferenco in televizijski razgovor v okviru oddaje Kulturna panorama.

Koroško so pri tem srečanju zastopali pisatelj Boro Kostanek (Florijan Lipusch) ter pesniki Gustav Janusch, Miško Maček (Karel Smole) in Niko Darle (Erik Prunč), Primorsko pa pesniki Marko Kravos, Igor Tuta in Filibert Benedetič.

Literarni večer v veliki dvorani Narodne galerije je dobro uspel ter je številnim obiskovalcem posredoval zanimiv prerez skozi ustvarjanje mladih slovenskih literatov na Koroškem in Primorskem. Med nastopi posameznih pesnikov je pianistka Gita Mally izvajala klavirske skladbe Pavleta Merkuja.

Srečanje zamejskih pesnikov pa je ljubljanskim študentom nudilo tudi priložnost, da so se podrobneje seznanili z razmerami, v kakršnih živijo Slovenci na Koroškem in na Primorskem.

Kidričeve nagrade

Ob 15. obletnici smrti znane političnega in družbenega delavca Borisa Kidriča so v Ljubljani podelili letošnje Kidričeve nagrade za znanstveno in raziskovalno delo. Kidričevo nagrado sta prejela prof. dr. Jože Pokorn za znanstveno razpravo „Denar in kredit v narodnem gospodarstvu“ ter dr. inž. Anton Železnikar za razpravo s področja matematike. Poleg tega je bilo podeljenih deset nagrad sklada Borisa Kidriča ter pet nagrad za izume.

Spored koncerta

Partizanskega invalidskega pevskega zbora
28. aprila v Celovcu

Dirigent prof. Radovan Gobec

1. Matej Bor: **Hej brigade**
 2. Alojz Srebotnjak: **Kolona**
 3. Milan Apih: **Bilečanka**
 4. Viktor Šafranek: **Konjuh planinom**
 5. Rado Simoniti: **Podgorski mornarji**
 6. Peter Lipar: **Partizanova izpoved**
 7. Makedonska: **Bolen mi leži** (prireديل Rado Simoniti)
 8. Janez Kuhar: **Jutri gremo v napad**
 9. Marjan Kozina: **Naša vojska**
- II.
1. Danilo Bučar: **Tam, kjer pisana so polja**
 2. Narodna: **Lastovki v slovo** (prireديل Rado Simoniti)
 3. Narodna: **Furmanska** (prireديل France Marolt)
 4. Pavle Kernjak: **Mojcej**
 5. Aleksander Svešnikov: **Pesem**
 6. Sergej Žarov: **Dvanajst razbojnikov**
 7. Narodna: **A ča!** (prireديل Rado Simoniti)
 8. Aleksej Novikov: **Rodina maja**
 9. Sveto Marolt: **Pesem XIV. divizije** (prireديل Radovan Gobec)
 10. Karol Pahor: **Na juriš**

Solisti: Jože Gašperič, Zmago Benčan, Polde Černigoj, Jože Udovič, Miro Černigoj

Glasbena spremljava: Janez Kuhar

Učbenik je sestavljen zdaj že pokojni lektor za poljski jezik na berlinski univerzi dr. Norbert Damerau, ki je stremel za tem, da bo knjiga uporabna za učenje poljščine tako z učiteljem kakor tudi brez učitelja. Ravno za samouke je namenjen še poseben „ključ“ k vajah, ki učenca omogoča, da se lahko sprti prepriča o pravilnem prevajanju.

Langenscheidtov praktični učbenik poljskega jezika obsega 200 strani in stane broširan 9,80 marke. Prav tako pri Langenscheidtu so izšli tudi poljsko-nemški (736 strani, 18 mark) in nemško-poljski slovar (1048 strani, 28,50 marke) ter žepni slovarček, ki obsega oba dela in stane 4,50 marke.

KULTURNE DROBTINE

● Prejšnji teden je bil v Ljubljani redni občni zbor Slovenske izseljenske matice, kjer se obširno razpravljali o bodočem delu te pomembne narodne organizacije. Za novega predsednika matice je bil izvoljen Franc Pirkovič, prejšnji generalni konzul v Celovcu. Največja letošnja prireditve, ki je pripravila matica, bo izseljenski piknik 4. julija v škofji Loki, kjer so bodo zbrali številni slovenski rojaki iz vseh delov sveta. Zelo obširen in pester pa je tudi program, ki ga je matica pripravila za svoje letošnje delo na kulturno-informativnem področju, kjer hoče Slovincem v tujini posredovati predvsem slovensko tiskano besedo.

● Na slavnostni prireditvi so prejšnji teden podelili ameriške filmske nagrade „Oscar“ za najboljše domače in tuje filme v letu 1967. Kot najboljši ameriški film je bil nagrajen „Bonnie in Clyde“ režiserja Arthura Penna; nagrado za najboljši v angleščini posnet film je prejel „V žaru noči“, nagrado za najboljši inozemski film pa so priznali češkoslovaškemu filmu „Strogo nadzirani vlaki“. Kot najboljša igralka je bila nagrajena Katherine Hepburn, nagrado za najboljšega igralca pa je dobil Rod Steiger. Vsekakor je zanimivo, da vsi nagrajeni filmi obravnavajo trenutno zelo aktualni rasni problem.

● Od junija do septembra bodo v Karlovcu razstavljena dela, ki so zadnja leta nastala na simpozijih Forme vive v Portorožu, Kostanjevici in na Ravnah. Razstava bo prirejena pod naslovom „Park skulpture“.

● Na avstrijskih visokih šolah in umetnostnih akademijah je letos vpisanih okrog 45.000 študentov. Od teh jih je — kakor je povedal prosvetni minister dr. Pitti-Perčević — 7651 dobilo študentsko, kar pomeni, da je okroglo 18 % študentov doletnih študentskih, ki jih podeljuje prosvetno ministrstvo.

V Brežah se pripravljajo

za novo sezono na Petrovi gori

Poletne igre na Petrovi gori v Brežah bodo letos od 22. junija do 24. avgusta. Torej ima igralski ansambel le še dva meseca časa, da se pripravi za novo sezono, v kateri bo mnogim tisočim obiskovalcev predstavil komedijo „Volpone“ angleškega avtorja Bena Johnsona ter Lessingovo dramo „Modrec Natan“.

Seveda bi bilo že prepozno, če bi v Brežah s pripravami začeli šele zdaj; le-te so v teku že dolge mesece, kajti vodja breških iger arh. Hannes Sandler sebi in svojim sodelavcem tudi čez zimo ne privoščijo počitka, zavedajoč se, da morajo Breže vsako leto znova braniti ugled in sloves najboljše amaterske igralske skupine v Avstriji. Z izbiro obeh omenjenih komadov si v Brežah letos speč obetajo uspeh, kot so ga v zadnjih letih doživeli predvsem z Brechtovim „Puntilo“ in Molierovim „Namišljenim bolnikom“.

Od leta 1950, odkar se leto za letom vrstijo prireditve v Brežah, so na Petrovi gori uprizorili že 30 klasičnih del svetovne literature ter s prvovrstnimi predstavami navdušili blizu 400.000 obiskovalcev od blizu in daleč. Zdaj je v Brežah speč na delu 120 ljudi, ki bodo poskrbeli, da bodo ljubitelji gledališke umetnosti tudi letos prišli na svoj račun.

»Koroška v srcu Evrope«

Zelo zvoneč naslov — „Koroška v srcu Evrope“ — si je izbrala ustanova Evropska hiša v Celovcu za 96 strani obsegajočo brošuro, v kateri skuša prikazati svoj pomen in svoje dosedanje delo. V knjižici so objavljeni prispevki številnih predstavnikov — od najvišjih reprezentativnih treh sosednih dežel Koroške, Slovenije in Furlanije-Juljske krajine do zastopnikov raznih kulturnih, gospodarskih in drugih ustanov. Iz vseh je razbrati predvsem eno resnico: usojeno nam je, da ne glede na različno narodnost, jezik ali prepričanje živimo kot dobri sosede, zato moramo stremeti za medsebojnim razumevanjem, spoznavanjem in spoštovanjem, kajti le po poti dobrega in iskrenega sosedstva bo mogoče prispeli do skupnega cilja — združene Evrope.

V prvem delu knjižice so objavljeni prispevki koroškega deželnega glavarja Hansa Sime (Evropska politika na ozemlju Alpe-Adria), predsednika avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine dr. Alfreda Berzantija (Skupni gospodarski interesi med Furlanijo-Juljsko krajino in Koroško) ter predsednika izvršnega sveta SR Slovenije Staneta Kavčiča (Mednarodni pomen obmejnega sodelovanja). Kakor je razvidno že iz naslovov teh prispev-

kov, predstavniki treh dežel opozarjajo na razvoj odnosov in sodelovanja na stikališču različnih narodnih in kulturnih skupin, na politiko mirnega in prijateljskega sožitja, ki jo tri sosedne dežele in njih prebivalci že dolga leta uspešno prakticirajo in tako dan za dnem z gledno prispevajo k zblizanju v tem delu Evrope.

Drugi del je posvečen Evropski hiši v Celovcu, ki je posebno lani razvila živahno dejavnost ter s številnimi mednarodnimi posvetovanji, seminarji in osebnimi srečanji prispevala k navezovanju in utrjevanju stikov med predstavniki najrazličnejših interesnih skupin iz Koroške, Slovenije in Furlanije-Juljske krajine. „Gospodarski in kulturni prispevek Koroške“ pa je naslov tretjega dela knjižice, kjer so nanižani razni članki o političnem, kulturnem, gospodarskem in družbenem življenju v naši deželi s posebnim ozirom na vlogo Koroške pri

razvijanju politike prijateljstva med sosednimi narodi in deželami.

V publikaciji Evropske hiše je govora tudi o koroških Slovencih, o katerih je zanimiv in informativen članek prispeval dvorni svetnik dr. Joško Tischler. Tudi v uvodnem pojasnilu izdajatelja beremo (v slovenskem jeziku) priznanje, da „na poti do evropske skupnosti doprinese tudi slovenska narodnostna skupina na Koroškem svoj delež“, medtem ko direktor Evropske hiše dr. Walter Oberleitner v svojem članku ugotavlja: „V Evropski hiši tudi ne prezremo, da na Koroškem ne živijo le nemški govoreči Avstrijci, marveč tudi slovenski deželani, ki jih — v kolikor se priznavajo k slovenski narodnosti — imenujejo z neljubeznivo besedo „manjšina“. **Napravili bomo vse, da navežemo in gojimo slike tudi s to skupino, kajti bilo bi nesmiselno stremeti za integracijo Evrope, če ne bi bili zmoini kolikor toliko zadovoljivo urediti položaj v lastni deželi.** Poseben poudarek vlogi narodnih manjšin pa je dal predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Stane Kavčič, ki je v svojem članku izrecno poudaril: „**Ob dobrem sosedstvu in odprtih mejah je še posebno pomembna vloga narodnih manjšin in narodnostno mešanih področij. Narodne manjšine na tromeji Koroška, Furlanija-Juljska krajina, Slovenija so v pravem smislu postale most sporazumevanja med sosedi, ker je odprta meja tudi njim omogočila naravno povezavo z matičnim narodom. Tako so manjšine postale trajni faktor v odnosih med našimi državami in element zblizanja, bogatenja kulturnega in mirnega sožitja.**“

V a b i l o

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabi na filmsko predavanje z naslovom

K MORJU — OB MORJU — NA MORJU

ki bo v nedeljo 21. aprila 1968 s pričetkom ob pol treh popoldne pri Miklavžu v Bilčovsu. Predaval bo zastopnik Koroške dijaške zveze.

Vsi prisrčno vabljeni!

NOVO NA KOROŠKEM ŽIVILSKEM TRGU:

Več sort sira znamke „Desserta“

Letos marca so se na živilskem trgu pojavile sorte sira znamke „Desserta“. S to znamko sira se je predstavila Zveza mlekarških zadrug Štajerske in Koroške skupno z Zvezo mlekarš Gradiščanske. Sir znamke „Desserta“ je v Avstriji in mednarodno zaščiten.

Pod to znamko so zaenkrat na trgu naslednje sorte sira: tri sorte pod imenom Rilos, in sicer Rilos na holandski način, Rilos Gonda in Rilos 310 g, nadalje sorte Jerome, Bon Bleu in Bosna (trapist). Poleg teh pa še holandski sir in masleni sir ter sorte

Za širše sodelovanje med Koroško in Slovenijo

Predstavniki Avstrijsko-jugoslovanskega društva za Koroško so pod vodstvom predsednika Mathiasa Krassniga prejšnji teden obiskali Ljubljano, kjer so imeli razgovore s članom republiškega izvršnega sveta SR Slovenije Bojanom Lubejem in republiškim sekretarjem za prosveto in kulturo Tomom Martelancem. Razgovorov se je udeležil tudi avstrijski generalni konzul v Ljubljani dr. Heinrich Riesenfeld.

Delegacija je predstavnike Slovenije informirala o delu in načrtih Avstrijsko-jugoslovanskega društva za Koroško. Predvsem pa so ob tej priložnosti razpravljali o možnostih za nadaljnjo razširitev sodelovanja, o poglobitvi kulturnih stikov ter o izmenjavi informacij o razvoju obeh sosednih dežel.

Selska občina bo počastila obglavljene žrtve fašizma

Občinski odbor selske občine je na svoji seji prejšnji teden pod predsedstvom župana Hermana Velika med drugim soglasno sklenil, da bo ob bližnji 25-letnici počastil spomin obglavljenih žrtev fašizma iz Sel in okolice.

V ostalem je občinski odbor na

seji razpravljali predvsem o gospodarskih vprašanjih. Predloženo mu je bilo poročilo o letnem računskem zaključku za leto 1967, ki izkazuje presežek v višini 113.898 šilingov. Približno polovica tega zneska odpade na nepredvidene višje dohodke, druga polovica pa gre na račun varčnega gospodarstva. Odbor je vzel poročilo na znanje ter je občinskim uslužbenecem in županu izrekel priznanje in zahvalo.

Obširno so obravnavali tudi vprašanje gradnje prometne zveze v Zgornjem Kotu. Župan je poročal o ustanovitvi posebne skupnosti za izgradnjo te ceste ter je odboru posredoval prošnjo za podporo občine, kakor jo je v prejšnjih letih nudila že mnogim drugim obča-

nom. Okrajna agrarna oblast bo namreč gradbene stroške krila le do 60 %, medtem ko bodo morali ostalih 40 % prispevati prizadeji gorski kmetje. Občinski odbor je sklenil, da bo tudi v tem primeru pomagal v okviru svojih možnosti.

Čestitamo!

Dolgoletni naročnik našega lista g. Jurij Libnik v Gornjem Bregu pri Mežici bo v ponedeljek obhajal svoj 89. rojstni dan in v sredo praznovati svoj god. Njegova hčerka, ki živi v Nemčiji, mu je namenila naslednje voščilo:

Prisrčne čestitke k 89. rojstnemu dnevu in godu z najboljšimi željami. Za mnogo nadaljnjih let zdravlja in zadovoljstva v upanju na mnoga srečanja.

Meri, Jani, Irma, Koko in Saša Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo!

V LASTNI ZADEVI

Iščemo stalnega sodelavca za naš list. Interesente prosimo, da se oglašijo v uredništvu, Celovec, Gasometergasse 10.

ST. JAKOB V ROŽU:

Slovo od Košatovega očeta

„Tibo sem prišel in tibo bočem spet oditi.“ Tako se je glasila želja, ki jo je izrazil Košatov oče v Veliki vasi, ko je čutil, da so njegovemu življenju štete ure. V svoji skromnosti, ki ga je spremljala po vsej življenjski poti, je želel, da bi bilo njegovo slovo od življenja in sveta čim bolj mirno, v čim ožjem krogu. Uspoštevač to njegovo željo ob odprtem grobu res ni bilo govora in ne petja, toda mnogo več kot usak govor in najlepša pesem je govorila udeležba pri pogrebu — bila je prepričljivo dokaz in izraz globokega spoštovanja, ki ga je pokojni užival v domači občini in širrom po naši zemlji.

Florijan Košata je doživel 75 let starosti, tri četrta stoletja življenja, ki mu je od mladosti pa do življenjskega večera potekalo v trdem delu in skrbi za vsakdanji kruh. Njegovo življenje res ni bilo praznik: že v mladih letih je moral za delom v tujino in šele zadnja desetletja je stalno preživljal na svojem malem posestvu, ki si ga je kupil v Veliki vasi. Pred leti mu je umrla žena, zapušča pa sina Florija in hčerko Micko, ki sta oba zaposlena v slovenskem združenstvu.

Morda je bila ravno trda življenjska pot ena izmed komponent, ki so izoblikovale značaj Košatovega očeta tudi v narodnostnem pogledu. Sicer nikdar ni silil v ospredje in se nikoli potegoval za naslove in priznanja, toda bil je vedno in povsod tam, kjer je šlo za koristi slovenske narodne družine na Koroškem. Neprecenljivo je njegovo tibo, podrobno delo, ki ga je skozi desetletja požrtvovalno in nesebično opravljal za skupno stvar. Njegova aktivnost je veljala najrazličnejšim dejavnostim vse od prosvete pa do združenstva; njegovo „delovno področje“ je obsegalo celo prostrano občino, kjer je nštetokrat prehodil pot od hiše do hiše, obiskoval, pridobival, bodril in navduševal naše ljudi do zadnje domačije visoko v hribih. Poseben spomenik si je nedvomno postavil z vzornim širjenjem slovenske tiskane besede in gotovo se bo eden ali drugi danes že odrasli občan ob spominu na svoje otroštvo hvaležno spominjal tudi „strica“, ki mu je pred mnogimi leti podaril prvo slovensko mladinsko knjigo. Zavzetost za propagiranje literature je Košatovemu očetu narekovala tudi njegova lastna ljubezen do knjige in branja. Bil je izredno načitan človek in imel je zelo dober spomin. Zato je bilo resničen užitek prisluhniti njegovemu pripovedovanju, bodisi o dogodkih, o katerih je bral, ali pa o lastnih doživljajih, kot so bili na primer njegovi spomini na viharne čase revolucije, ki jih je med prvo svetovno vojno sodoživeljal v ruskem ujetništvu.

Neutrudnega in vsestranskega prizadevanja Florijana Košata smo se hvaležno spominjali na velikonočni ponedeljek, ko smo ga spremljali k zadnjemu počitku na šentjakobskem pokopališču. Ob odprtem grobu ni bilo govora, toda prepričljiva govorica je bila udeležba žalnih gostov. Zveza slovenskih zadrug se je pokojniku oddolžila z lepim vencem, Slovenska prosvetna zveza pa bo namesto venca prispevala ustrezen znesek za dijaški dom Slovenskega šolskega društva.

Košatovemu očetu bomo ohranili časten spomin, žalujočim svojcem pa velja iskreno sožalje!

Borovlje

Prejšnji teden je v celovski bolnišnici umrl bivši boroveljski župan Josef Schönlieb. Z njim je predvsem socialistična stranka izgubila enega svojih najzvestejših članov, saj je bil že od leta 1902 v članjen v takratni socialdemokratski stranki ter bil aktiven tudi v sindikalni organizaciji. Nacisti so ga odpeljali v koncentracijsko taborišče Dachau.

V letih 1921 do 1926 je bil župan podljubeljske občine, od 1946 do 1950 pa župan mestne občine Borovlje. Takrat je boroveljska občina pod njegovim vodstvom omogočila tudi prekop partizanskih borov, ki so v dneh od 8. do 12. maja 1945 padli v bojih z nacističnimi enotami, katere so bežale iz Jugoslavije.

Za svoje zasluge je Josef Schönlieb prejel plaketo Viktorja Adlerja.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

OBČINSKI ODBOR SELE

vljudno vabi na

spominsko svečanost

OB 25. OBLETNICI OBGLAVLJENJA SELSKIH ŽRTEV

v nedeljo 28. aprila 1968 po drugi maši pri spominskih ploščah na domačem pokopališču.

Igrače v postelji

Materne malce težko gledajo, če vzame otrok s seboj v posteljo umazanega medvedka, strgano cunjico in podobne stvari. A če mu to vzamejo, otrok joče in ne more zaspati.

Igračka daje otroku občutek varnosti in mu predstavlja prijatelja v postelji. Odrasli težko razumemo, da se otrok z igračko pogovarja, jo ljubkuje in ob njej brezskrbno zaspi.

Človek je družabno bitje in ni rad sam. Posebno edinček se čuti osamljenega in zato pogosto vsem svojim igračkam in predmetom, ki jih ima rad, „vdihne življenje“ in jih jemlje s seboj v posteljo. Prijetnejše mu je, če mu delajo v postelji družbo, kot če spi sam.

Zato se ne vznemirjajmo, četudi je igračka, ki jo otrok jemlje v posteljo, umazana in raztrgana. Operimo jo, očistimo in tako se bomo otroku še bolj približali.

Vedeti moramo, da je otrok že osebnost. Otroci pa se med seboj razlikujejo, tudi če so enake starosti. Tako lahko že pri osemmesecnem dojenčku opazimo, da zaspi tako, da drži v rokah vogal odevnice ali pa škatlo, s katero se je pred spanjem igral. Kolikor otrok, toliko navad.

Mislím, da to ni razvajanje, če majhen otrok vzame s seboj v posteljo tisto, kar ima rad. Če stiska k sebi mehkega medvedka, mu je toplo, prijetno in varno.

Hudo je, če otrok igračko izgubi. Nekateri otroci prenesajo ljubezen na drugo igračko in sčasoma pozabijo na izgubo. Otrokovo navado, da jemlje v posteljo igračke, lahko otroku mirno pustimo, saj jo bo nekega dne sam opustil. V svojem razvoju bo dosegel višjo stopnjo in tudi njegovo zanimanje se bo preusmerilo.

Starši se boje, da se ne bi otrok z igračko v postelji ranil ali da ne bi mogel spati, če ima v postelji preveč igračke.

Take skrbi so popolnoma odveč. Otroku bo mirno spal, četudi ima v postelji polno igrač. Ni zdravega, veselega otroštva brez igre in brez igračke. Zanimivo je, da se normalno telesno in duševno razviti otrok najprej naveže na igračo, šele potem na živga soigralca.

Da ne bo igrača nevarna otrokovemu zdravju, naj starši pri nakupu pomislijo na to, da bo otrok igračo morda jemal v posteljo, jo nesel v usta in podobno. Izbrati morajo igračo, ki bo za otroka primerna z zdravstvenega vidika in z vidika njegove osebne varnosti.

Vnetje želodca

Vnetje želodca je lahko akutno ali kronično, se pravi, da hitro vzplamti in se tudi hitro pozdravi, ali pa da traja bolezen dalj časa.

Znaki akutnega vnetja želodca, ki najpogosteje nastane zaradi neprimerne ali pokvarjene hrane, so bolečine v predelu želodca, to je pod rebarnim lokom in v žlički, slabost, bruhanje, driska, suha usta, iz ust smrdi, jezik je obložen, včasih je tudi visoka vročina. V splošnem se bolnik počuti slabo in negotovo.

Bolnik, ki je obolel za akutnim vnetjem

Drobni nasveti

■ Mnoge imamo grdo razvado, da med šivanjem denemo bucike ali šivanke v usta in pozablamo, kako hitro jih moremo pogoltniti in si nakopati hude težave. Šivanke in bucike raje zabolite v posebno blazinico, ki vam more med delom viseti okrog vratu.

■ Sveže konzerve ugotovite takole: eno stran škatle pritisnete s prsti, in če se ob tem pločevina dvigne, pomeni to, da konserva ni sveža.

■ Sveže drobtinice bodo popile mnogo manj maščobe kot zelo stare in močno posušene. Torej — uporabljajte predvsem sveže drobtine.

■ Kristalno posodo boste najlažje oprale v milnici, ki ji dodate boraks. Potopite kristalno posodo v milnico in jo drgnite z mehko krpo. Po pranju operite posodo v nekaj čistih vodah in v zadnjo denite malce plavila za pranje perila. Tako oprana kristalna posoda bo čudovito lesketajoča.

■ Nikoli ne odnašajte kozarcev z mize tako, da vtaknete enega v drugega. Kozarci se vam lahko razbijejo ali pa jih ne morete razstaviti. Če se vam to zgodi, naredite takole: v zgornji kozarec vlijte hladno, v spodnjega pa toplo vodo. Zavoljo hladne vode se bo zgornji kozarec skrčil, spodnji pa zavoljo toplote raztegnil — in narazen bosta.

želodca, naj pije en dan samo ruski čaj brez sladkorja ali sladkan s saharinom, potem naj je naslednji dan rižev sluz na vodi ali pa ovsene kosmiče, prepečenec in nato nekaj dni le lahka hrana. Bolezen navadno kmalu premine in posledic ni.

Kronično vnetje želodca je eno najpogostejših bolezni prebavil. Nastane zaradi stalne slabe prehrane, zaradi stalnega uživanja alkoholnih pijač, kajenja, zaradi ostrih začimb, zaradi prevročne hrane, pa tudi zaradi tega, če hrana ni dovolj prežvečena. Večkrat pa je kronično vnetje želodca posledica kakšne druge bolezni, n. pr. jetike, gnojenj itd. Tudi pomanjkanje vitaminov C in B povzroča to bolezen.

Bolnik s kroničnim vnetjem želodca ima bolečine v žlički, napetost v trebuhu in toži, da ga v pasu tišči obleka, včasih mu je slabo, riga se mu, peče ga zgaga, včasih zjutraj bruha, posebno, če je alkoholik. Apetita navadno ni, zato bolnik hujša. Usta so suha, jezik obložen, iz ust smrdi. Bolnik gre na blato neredno. Večkrat so driske ali zelo mehko blato. Če je želodčne kisline malo ali pa sploh nič, lahko pride do slabokrvnosti.

Kronično vnetje želodca zahteva zdravljenje. Najprej je potrebno ozdraviti eventualna žarišča, n. pr. gnojenje zob. Na vsak način pa je nujno treba opustiti pitje alkoholnih pijač in kajenje, zelo zmanjšati uporabo začimb, uživanje premastnih in težko prebavljivih jedi. Važno je, da jemo večkrat na dan po malem, da ne bi želodec preobremenili. Hrano moramo dobro prežvečiti, ne sme biti ne prehladna in ne prevročna. Če se hoče tak bolnik pozdraviti, mora biti seveda discipliniran.

Čiščenje preprog

Preproge, ki jih vse leto čistimo s sesalcem, moramo vsaj dvakrat na leto stepsti z iztepačem. Iztepamo vedno po hrbtini strani, tako da lahko izpadeta prah in droben pesek, ki se zaleze med vozle, kjer povzročata največ škode. Kot ostru žaga počasi in vztrajno načenja osnovo preproge, tako da so v nevarnosti vozli, ki začno lepega dne izpadati.

Dobro izprašeno in prekrtačeno preprogo položimo na tla in jo še „operemo“. Toda brez vode! V trgovini kupimo čisto za preproge ali pa pripravimo v skledi bogato peno detergentov. Na preprogo nanašamo peno s krpo ali gobo in dobro zdrgnemo. Pri roki imamo še suho krpo, da sproti zbrisemo očiščene dele in kaplje, ki so nam po nesreči padle na preprogo. Barve osvežimo z vodo, ki smo ji dodali kis. Krpo vselej dobro ožamemo, ker je voda za preprogo strup. Debela plast se zelo nerada posuši in je najboljša gojišča plesni.

Ko visi preproga na drogu ali na ograji,

Dobro zlikana srajca

Preden prične likati moško srajco, jo dobro navlažite s čisto vodo in trdno zavijte v tulec. Čež pol ure jo prične likati:

OVRATNIK — Najprej zlikajte narobno stran ovratnika potem pravo. Pri tem nategujte blago in likajte v smeri konica—sredina.

ZAVIHKI — Zlikajte najprej narobno stran, potem pravo. Če so zavihki dvojni, označite z likalnikom rob.

ROKAVI — Naravnajte jih po šivih in likajte od zavihkov do ramen. Pazite, da ne napravite nelepkih gub!

HRBTNA IN PREDNJA STRAN — Zlikajte najprej hrbtno stran, potem prednjo. Pazite, da lepo zlikate blago ob gumbih in luknjah, prav tako pa zlikajte z narobne strani rob prednjih delov.

ZLAGANJE — Zapnite gumbe in obrnite srajco tako, da leži na prednji strani. Zložite rokave in previjte srajco čez polovico. Potem še enkrat prav narahlo prevlecite čezno z likalnikom in jo pustite — preden jo položite v omaro —, da se ohladi.

Poskusite!

Piščanec po pariško

Mladoga piščanca razrežite in nasolite. Potem naredite malce bolj gosto testo kot za palačinke, pavaljajte v njem dele piščanca (predtem jih pavaljajte v moki) in spicite na vrelem olju ali masti. Ko ste ocvrli celoga piščanca, sesekljajte zelen peteršilj, ga malce spržite na preostali maščobi in z njim potrosite meso.

Piščanec v slanini

Piščanca razpolovite in ga napolnite s temle navdom: namočena žemlja, sesekljan peteršilj, 2 žlici margarine, sesekljana jetra, žlica mleka, malce drobtin, sol in poper. Sešijte piščanca z dvojno belo nitko, zavijte ga v večje tanke kose slanine, prevezite s tanko vrvico in pecite, vmes pa piščanca nenehno obračajte. Pečenoga piščanca razrežite na kose in ga servirajte z rižem ali krompirjem.

Če imate podbradek

- Kadarkoli utegnate, držite glavo visoko dvignjeno.
- Nikar si pri spanju ne dajajte pod glavo dve blazinici. Najprimernejša je iz penecne gume.
- Preden ugriznete jabolko ali hruško, potegnite ramena nazaj. In ko žvečite, nikar ne povešajte glave. (To je učinkovita in najenostavnejša gimnastika!)
- Vrat in podbradek morate negovati kot obraz.
- Vsak dan si umivajte podbradek s toplo in hladno vodo.
- Zvečer si namažite vrat in deseterkrat odprite in zaprite usta.

pri odbradku pa v smeri od brade proti ušesom.

- Če je podbradek večji, nikar ne obupajte! Vsak dan masirajte vrat in podbradek z mehko žetko.
- Vsako jutro si opljuskajte vrat in podbradek z mrzlo vodo.
- S pestjo pritisnite podbradek, glavo nagnite vznak in deseterkrat odprite in zaprite usta.

„Hočem, da greš in me pustiš tukaj samo. Pojdi domov, zaspi, zjutraj se boš zbudil in vse bo, kot je bilo prej.“

„In ti?“
„Ne skrbi zame. Pojdi.“
Ni odgovorila. Samo nasmehnila se je in me gledala. „Jutri te pridem čakati pred kino.“

Nato je zaprla oči in rekla:

„Se en poljub...“
Pustil sem jo, kot je hotela. Odšel sem domov in ves čas mislil nanjo. Še vedno je deževalo. Doma sem takoj legel in zdelo se mi je, da je še vedno pri meni.

Drugi dan sem pri zajtrku povedal gospe Thompson, da me verjetno ne bo na večerjo, ker imam sestanek.

Stari gospod Thompson me je pogledal iznad očal in rekel:

„Če boste bolj pozni, raje vzemite ključ.“
Odšel sem v službo. Bilo je mnogo dela. Ob pol štirih je prišel šef in mi rekel:

„Zdravniku sem obljubil, da bo njegov austin popravljen do večera. Do pol osmih bi naj bil nared. O. K.?”

Nisem bil preveč zadovoljen. Rad bi odšel bolj zgodaj, da bi kupil nekaj malenkosti. Zato sem prosil šefa, naj me pustí ven, preden zapro trgovine, potem pa bi opravil z austinom.

Odšel sem v draguljarno in kupil majhno zaponko z ljubkim modrim kamnom v obliki srca.

Spravil sem darilo v žep in šel v kino, da bi se prepričal, ali je dekle v službi.

Ko sem vstopil, mi je srce bilo kot kladivo. Pogledal sem k zavesi, kjer bi morala stali. Toda ni je bilo. Stalo je neko drugo dekle, ne ona. Mogoče je sedaj na balkonu. Ko je vstopil zadnji gledalec, sem se približal dekletu in ga vprašal:

„Mi lahko poveste, kje bi lahko našel gospodično, ki je bila včeraj tu, tisto z bakrenimi lasmi?”

„Danes je še nismo videli. Jaz sem jo zamenjala. Niste prvi, ki sprašujete zanj. Pred nekaj minutami je bila tu policija zaradi nje. Spraševali so direktorja in vratarja. Jaz nič ne vem, toda mislim da ne bo kaj dobrega.“

Obstal sem ne da bi vedel, kaj naj storim. Imel sem občutek, da se mi tla majajo pod nogami.

„Ste jo poznali?” me je vprašala dekle.

„Da,” sem rekel.

„Jaz mislim, da je naredila samomor in so jo našli mrtvo.“

Šel sem ven in hodil po ulici. Nekaj se je zgodilo mojemu dekletu. Sedaj sem to vedel. Zato je hotela ostati sama. Hotela se je ubiti, tam na pokopališču. Ko ne bi bil odšel, bi bilo sedaj vse v redu. Ko bi ostal samo pet minut dlje in jo odpeljem domov, ko ne bi poslušal njenih neumnosti, bi bila sedaj v kinu in bi vodila gledalce na sedeže.

Mogoče pa ni tako hudo, kot si mislim. Mogoče je samo izgubila spomin in je sedaj na policiji. Kaj ko bi šel na komisariat in povedal, da je moja prijateljica? Četudi me ne bi spoznala, ne bi odnehal. Toda najprej moram končati z austinom, potem pa bom šel na komisariat.

Vrnil sem se v garažo, ne da bi vedel, kaj delam, in prvič v življenju se mi je vonj po bencinu zastudil. Obledel sem delovno obleko in vzel orodje. Lotil sem se dela, toda ves čas sem mislil le na dekle. Čez uro in pol sem končal, austin je bil pripravljen za pot. Hitro sem se umil, oblekel suknjič in začutil zavojček v žepu. Nisem opazil, kdaj je vstopil šef. Povedal sem mu, da je austin popravljen. Šel sem z njim v pisarno, da je zapisal nadurno delo. Rad bi hitro končal, da bi lahko odšel.

Rekel je: „Speš so nekoga ubili. To je že tretji v treh tednih. Izkrvavel je kot prejnjaja dva. Zjutraj je umrl v bolnišnici. Pravijo, da je bil letalec.“

„Kaj je bilo? Se je letalo zrušilo?” sem vprašal.

„Letalo zrušilo? Moj bog, ne! Umor! Nož v trebuh, ubogi fant! Kaj ne berete časopisov? To je tretji v treh tednih, pa prav na isti način, vsi trije so bili letalci in vsakokrat so jih našli na pokopališču. Niso samo moški ubijalci, ampak tudi ženske. Toda to bodo kmalu imeli, verjemite mi. V časopisu piše, da so ji že na sledi in da jo bodo kmalu aretirali. Čas je že, preden ubije četrtega.“

Zaprl je knjigo in vtaknil svinčnik za uho: „Bi kaj popili?”

„Ne, hvala. Imam sestanek.“

„Ah, tako!” se je nasmehnil. „Pa dobro se zabavajte.“

Šel sem na cesto in kupil časopis. Bilo je, kot je rekel, na prvi strani. Zločin je moral biti storjen okoli dveh zjutraj. Mlad letalec, v severovzhodnem delu Londona. Posrečilo se mu je, da se je zavlekel do telefonske govorilnice in poklical policijo.

Preden je umrl v bolnišnici, je vse povedal. Neko dekle ga je ogovorilo in sledil ji je — mislil je, da je kakšna lahkoživka, prej jo je videl z nekim drugim v kavarni. Mislil je, da je pustila prejšnjega spremljevalca, ker ji je on ugaljal. Nato pa ga je zabolja v trebuh.

Morilko je natanko opisal in policija prosi moškega, ki je bil prej z njo, da se javi in pomaga pri iskanju morilke.

Nisem več potreboval časopisa. Vrgel sem ga proč. Hodil sem po mestu, ne da bi vedel, kje. Nato sem se spomnil, da Thompsonova verjetno že spita in odšel domov. Našel sem ključ in šel v svojo sobo.

Gospa Thompson mi je poleg postelje postavila termovko s čajem in zadnjo izdajo večernika.

Aretirali so jo. Ob treh popoldne. Nisem prebral ne članka ne imena, nič. Usedel sem se na posteljo s časopisom v roki: na prvi strani je bilo moje dekle in me gledalo. Vzel sem zavojček iz žepa, ga odvil, odrgel papir in gledal majhno srce, ki sem ga držal v roki.

za oddih in razvedrilo

RAJAVA AKTOVKA

IVAN JAN

Vse popoldne so skrbno čistili orožje, vmes pa pogledovali v dolino, kamor so se spustili ob prvem mraku. Pa ne ves bataljon, temveč le dvajset mladih s tremi strojnimi oboroženih fantov. Z njimi sta šla tudi komandant in komisar, vodil pa jih je terenec Miha, ki je poznal spodaj vsak korak.

Hodili so ko duhovi, da bi bila zaseda čimbolj uspešna. Bilo je rečeno, da bo ta večer na cesti nemški intendantski transport. Komaj se je znočilo, so se v varnem razmaku približali cesti, ki je bila v glavnem speljana po čistini. Zato je bil majhen gozdček kot nalašč za zasedo. Hkrati pa je pretila nevarnost, da jih Nemci niso prehiteli, kajti prav tam je bilo mogoče hoditi in se prikrivati blizu ceste, ki je bila pomembna okupatorjeva žila.

Smolno so razmestili strelce in mitraljezce, polegali in čakali v prepričanju, da bo sovražnika zanje preveč, da bo plen velik in da se bo nemara težko prebiti nazaj v hribe. Čakali so pol ure, čakali tričetrt ure, a mimo ni bilo drugega kot nek nagel osebni avto. Prijemalo se jih je vznemirjenje in sosed je že šepetal sosedu:

„Nemara pa so zvedeli za našo nakano?“ Toda — kako naj bi zvedeli, ko je o nameri vedel samo štab.

Vznemirjenje pa ni raslo zaradi negotovosti, temveč zaradi čisto nekaj drugega: dve uri so hodili do tega nevarnega kraja in čepeli v temi, da so jim umirali udi, zdaj pa naj ne bo tistega, kar so čakali in naj bi se vrnili praznih rok! Hodili bi potuljeno in neprimerno teže, kakor s težkimi nahrbtniki na ramah. Komandant se je zato odločil:

„Užgali bomo na vsak avto, ki se bo pripeljal s severne strani! Dostni ne moremo zgrešiti, kajti kdo se drugi vozi dandanes, če ne okupator in taki, ki so z njim!“

Ta odločitev se vsem sicer ni zdelo prav preveč vse, kajti kdo ve, kako naključje lahko potisne na cesto kakega izmed njihovih znancev ali sorodnikov. Večina fantov iz bataljona je bilo namreč domačinov. Na koncu pa so bili vsi istih misli: praznih rok se ne bodo kopalni nazaj v Karavanke.

Spet je poteklo četrto ure, morda dvajset minut, ko je napeto tišino in temo pretrgal najprej komaj opazen plamen luči, potem pa zvok avtomobilskega motorja, ki je naglo rasel. Približavajoče se luči so se naglo večale.

„Pripravite se! Moj strel pomeni začetek! Merite v kolesa, kajti samo eden je!“ je naročil šepetaje komandant, in od njega je šlo povelje v levo in desno, kot dogorevajoča eksplozivna vrstica.

V mislih vseh, ki so bili v zasedi, je bilo eno samo vprašanje: Kdo bo tisti, ki je v avtomobilu?

V tem je počilo in takoj nato so zadrdrala avtomatska orožja. Avto s prestreljenimi gumami je začel vse bolj ropotati, zavijati s ceste in se ustavljati. Prvi so iz zasede skočili k njemu s pripravljenim orožjem. Iz avtomobila, katerega vrata so bila na stečaj odprta, je bilo slišati neko cviljenje. Avto je bil prazen, le zadaj sta bila dva majhna prašička, na sprednjem sedežu pa velika, nova in lepa rjava aktoška. Razen tega so vsi znaki kazali, da je bil avto last nemške vojaške enote.

Vzeli so aktoško in avto uničili se umaknili slabe volje.

Čez nekaj dni je v štab bataljona prišlo sporočilo in predlog posebne vrste: če vrnejo aktoško, jim bo lastnik prinesel radijsko oddajno postajo! Lastnik je bil znan: domačin, obubožan bogataš ki se je celo med vojno ukvarjal s „švercom“. V avtomobilu je bil poleg

France Filipič stolp

Človekova roka je stolp, iztegnjen k nedosegljivemu, človekov jezik je stolp, izprožen k daljni besedi, človekova resnica je stolp, višja od ceste in peska, v sanjah zidam svoj stolp, vso noč ga zidam, podnevi ga zidam, obseden od stolpov, od kamnov, od pečine velikega stolpa, v višino iz lobanje mi zraste stolp, kakor antena za trepet vsemirja, iz ust mi je planil rjoveči stolp, zarotitev smrti, stolp iz kamna, iz dobrega kamna, stoji tisoč let, to je majhna večnost, hočem sezidati svojo večnost, z nespečnostjo svojih dlani in z bridkostjo svojega poguma, vidim končan svoj stolp, zanj se je splačalo živeti, biti poražen, sovražit, biti ponižen, ljubiti, biti krivoprisežnik, spoznal sem, človekova roka je stolp, iztegnjena k nedosegljivemu, človekov jezik je stolp, izprožen k daljni besedi, človekova resnica je stolp, višja od ceste in peska.

Ležim na postelji, ki je, ne vem zakaj, še nisem postlala. Slišim, kako mama v kuhinji ropota z lonci. Menda bo že poldan. Dan pa je siv in pust. Tak kot večeršnj, ki je bil podoben predvečeršnjemu. Rada bi ujela muho, ki mi kar naprej seda na roko in me neprijetno žgečka, da mi gre na živce. Potem bi jo ubila. Ali pa bi stopila do okna in jo spustila. Vsekakor bi nekaj storila. Morda bi rešila še ostali dve, ki se zaletavata v šipo in brenčita, da ju komaj poslušam. Nekdo je v predsobi prižgal radio. Menda je oče. Vedno poslušam stare arije. Jaz pa imam najraje balade in serenade.

Ležim. Zavesa na oknu je spet umazana. Tudi blazina na postelji je zamolklo siva. Morala jo bom preobleči. In čez teden bo spet zamazana kot zdaj. Nič se ne spremeni; dnevi so enaki in prav tako življenje. Le Marjan je umrl. In to je tudi vse. Smejati se je, ko sem ga zadnjič videla. Potem ga ni nihče več videl. Pripovedovali so, da je bil silno bled; veliko krvi da je izgubil, so rekli, čeprav jih ni nihče vprašal. Zato jih tudi poslušala nisem. Ljudje vedno govore nemogoče stvari. Na pokopališču sem šla zato, ker so me prisilili, čeprav zdaj ne vem, kako. Vsi so jokali, jaz pa nisem mogla. Zdelo se mi je nesmiselno, kar so počeli. Ničesar nisem razumela. Pokopavali so nekoga, ki je hotel živeti. Samo to sem vedela. A razumeti nisem mogla. Stala sem tam, kamor me je zanesla reka ljudi. Ko so odhajali, me niso mogli potegniti s seboj, ker je bil tok pre slab.

Zdaj sem v svoji sobi in zaman poskušam ujeti muho. Zdaj jih je že pet. Morda jih bo čez čas že deset in potem dvajset. Morala bom zapreti vrata na balkon.

Gledam skozi okno in premišlujem. Nekje daleč se sliši motor, ki se približuje. Odhitim na balkon in posluham. Ničesar ni več slišati. Moral se mu je pokvariti. Kako čudno včasih umolknejo motorji!

njega njemu podoben domač partron ter dva nemška podoficirja. Toda — kot nalašč, nihče razen enega prašička, ni bil od številnih partizanskih krogel niti opraskan! Sicer pa so merili v kolesa! Zanimiva družina je iz preluknjane avtomobila pobegnila pred prihodom bataljoncev.

Ta zanimiva aktoška? V njej je bilo veliko nekakšnih italijanskih in nemških taksenih znamk, nekakšnih kolekov. Natanko za 25.000 lir in mark! Zato ponuja lastnik radijsko postajo? Na vsak način je bilo to za partizane neprecenljivo bogastvo! Toda, kje jo bo dobil? Nedvomno — ali jo bo „prišvercal“ ali pa mu jo bodo dali Nemci! Vendar, postaja je postajal Vse nekaj drugega, kakor kurirske noge!

Aktoška je v neko skalno razpoko skrili komisar, medtem pa je vzeza z „švercerjem“ vzpostavljena. Prvič je prišel „parlamentarec“ sam, brez lastnika aktoške in na kraju javke so partizani za vsak primer postavili zasedo. Morda bo zakrknjeni kulturbundovec s kosmato vestjo le prinesel v bližino svojo dragoceno glavo, in če jo bo, ne bo sam. Aktoška je ostala skrita v skalovju, kajti glede radijske postaje ni bilo še nič otipljivega. „Parlamentarec“ je obljubil, da jo bo prinesel drugič. Tako je bil spet dogovorjen nov sestanek in na drugem kraju... Pod pogojem, da pride s postajo lastnik sam!

Kdo bo torej koga? Naslednji sestanek je bil povsem drugačen, kot je bil zamišljen, kajti že čez dva dni so se Nemci pognali v novo hajko. Medtem je namreč prišla tista intendantska kolona, ki jo je bataljon povsem uničil. Tega pa mogočni okupatorji niso mogli mirno gledati.

Pod Karavankami je tisti dan ostro pokalo in na vsaki strani je bilo nekaj mrtvih. Padel pa je tudi bataljonski komisar, ki je edini vedel za skrito aktoško!

Sicer so jo v skalovju ostali nekaj dni iskali, a vsi napori so bili zastonj: aktoške ni bilo nikjer!

In tako partizani tudi niso dobili radijske postaje in tudi zviti „kulturbundovec“ se ni več pokazal.

Naslednjo pomlad pa je tisto rjavo aktoško v neki skalni razpoki dobil kurir Niko, ko je v hudi uri iskal zavetišče. Toda — marke in tisti vrednosni papirji so bili samo še sivkasta, napol preperela in zgrbančena gmota, ki niti za kurjenje ni bila kaj pridla!

izberite tudi vi!

- Ivan Mažuranič: **SMRT SMAIL AGE ČENGJIČA**, biser hrvaškega pesništva, 116 str., slik. priloge, pl. 18 šil.
- Dr. Herbert Lewandowski: **LJUBEZEN TOD IN DRUGOD**, opis erotičnega življenja pri raznih narodih, 352 str., slik. priloge, polusnje 81 šil.
- **ZLATO ČRNIH DLANI**, umetniška proza črnske Afrike, 218 str., ppl. 47 šil.
- Metod Mikuž: **SVET MED VOJNAMA**, pregled najvažnejših dogodkov v letih 1918—1939, 212 str., slik. priloge, br. 29 šil.
- Ivan Cankar: **ZBRANO DELO**, prva knjiga, pesniške zbirke, 396 str., pl. 80 šil.
- France Prešeren: **PESNITVE IN PISMA**, obširna komentirana izdaja, 384 str., pl. 23 šil.
- Janez Trdina: **BAJKE IN POVESTI O GORJANCIH**, izbor najlepših pripovedk, 128 str., ilustr., br. 10 šil.
- Miha Maleš: **JADRANSKI MOTIVI**, zbirka barvnih reprodukcij, 124 str., velikega formata, pl. 98 šil.
- Matej Bor: **V POLETNI TRAVI**, pesniška zbirka, 148 str., pl. 17 šil.
- **ŠTIRISTO NAJLEPŠIH**, zbirka družabnih iger za staro in mlado, 240 str., ilustr., ppl. 52 šil.
- Ogrizek-Daninos: **MEDNARODNI BONTON**, zakonik občutljivosti in dobrih običajev po vsem svetu, 428 str., ilustr., pl. 79 šil.
- Fran Šijanec: **SODOBNA SLOVENSKA LIKOVNA UMETNOST**, pregled likovne ustvarjalnosti v zadnjih desetletjih, 552 str., vel. formata, ilustr., pl. 142 šil.
- France Tomšič: **NEMŠKO-SLOVENSKI SLOVAR**, 992 str., pl. 130 šil.
- France Tomšič: **SLOVENSKO-NEMŠKI SLOVAR**, 768 str., pl. 100 šil.

Posamezne knjige lahko naročite v knjigarni „naša knjiga“, celovec, wulfengasse

za dobro voljo

- »No, Mihec, kako je bilo včeraj na izletu?«
- »Imenitno! Jana je segla v osje gnezdo, mama si je pri kuhanju kave spekla prst, očka pa je stopil v kravjček!«
- *
- Zdravnik pacientu: »Če ne boste prenehali piti, ne boste doživeli visoke starosti.«
- Pacient: »Saj sem vedno pravil, da dobra kapljica ohranja človeka mladega.«
- *
- »No, kako se kaj počutiš v zakonu?«
- »Imenitno! Z ženo sva si lepo razdelila čas. Dopoldne dela ona, kar boče, popoldne pa jaz, kar ona hoče!«
- *
- »Kaj, na službenem potovanju si izgubil poročni prstan?« obupano vpraša žena.
- »Dal Zakaj pa mi nisi zašila luknje v žepu!«
- »Karte za gledališče sem dobil. Katral!«
- »Prav! Takoj se bom začela oblačiti.«
- »Da, le obrni se. Predstava je namreč že jutri zvečer!«
- *
- Sodnik: »Ali ste morda v sorodu z obsojencem?«
- Priča: »Ne!«
- Obtoženec: »Ni res, gospod sodnik! Že deset let je moj vinski brat!«
- *
- »Gospodična Metka, ljubim vas. Rad bi vas za ženo.«
- »Ne morem pristati. Veste, sem zelo izbirljiva.«
- »Toda izbirljivost ni lepa čednost. Mene posnemajte!«
- *
- Teta svoji nadobudni nečakinji: »Oh, otrok moj, ko sem bila toliko stara kot zdaj ti, sem si pisala dnevnik.«
- »To je staromodno, tetka. Jaz sem si raje uređila lično kartoteko.«

Muha mi je sedla na golo ramo. Udarim z roko in omamljena pade na tla. Še je živa. Vzajem jo v roko in premišlujem, če bi jo pustila, ali pa bi jo raje ubila. Potem pa ugotovim, da je dovolj muh in jo ubijem. Morda je niti rešiti ne bi mogla. Po nesreči tudi ljudje umrejo.

Ležem nazaj. Poskušam brati, pa piše o smrti. Hočem napisati pismo, pa ne vem komu. Prečrtam naslov: Dragi prijatelj, zmečkam nepopisan list in ga vržem v koš.

Škorec v kletki je nekaj rekel. Nisem razumela kaj. Menda je že vse pozabil, kar je znal. Nekoč sem vedela, česa sem ga hotela naučiti. Zdaj pa sem sama pozabila. Skušam se spomniti, pa mi ne uspe.

Stopim proti kletki in jo odprem. Ptica veselo zaprhuta in odleti po sobi. Kar zavidala sem ji to veselost. Zafrfuta s krili, sede na luč, se odžene, prevrne kipec na omari in skoči proti

ANI ROSTOHAR

balada

oknu. S kljunom udari ob šipo, da zažvenketa. Potem se požene na balkon, malo obstane in odleti. Saj res. Pozabila sem. Ne bi smela odpreti kletke.

Greš skozi vrata, ki sem jih prej pozabila zapreti, na balkon in gledam. Še jo vidim, kako se oddaljuje. Rahllo se pozibava v zraku, kot bi plesala v ne vem katerem ritmu.

Skozi veje začne pršiti. Ležem nazaj na posteljo in gledam po sobi. Velika knjižna omara s prevrženim kipecem žene in stari oguljeni temni naslonjači okrog teške, pre-

visoke mize iz baroka. Vsa je izrezljana in na majhnih figuricah se je nabrala debela plast prahu. Nekdo je prinesel krizanteme in jih vrgel na tla.

Toda to je bilo že pozneje. V sanjah.

Bile so velike in bele in dišale so po mrličih. Hotela sem jih pobrati, pa so se spremenile v lobanje z velikimi usti, ki so govorile o življenju in poljubih. Iz votlih oči so prihajali črvi in se razgubljali po preprogi. Od nekod je pribrel motor, ki pa je bil podoben vranu. Kljuval je po črvih in očeh, ki jih ni bilo. S kremplji je praskal po obrazu, a so le kosti ječe škripale. Zbežala sem. Tedaj je tudi motor močnejše zabrnel in se oddaljil.

Ko sem pogledala na tla, ni bilo več rož. Le brnenje sem še slišala. Čisto blizu je bilo. Skočila sem pokonci. Naenkrat je spet vse utihnilo.

Legla sem na hrbet in gledala v pajčevino, ki je visela s stropa.

Nehalo je deževati. Videti je bilo, da bo posijalo sonce. Šla sem na vrt in zalila rože. Kako dolgo že nisem zalivala rož! Nisem videla, kako je voda otekala po razmočeni zemlji. Natrgala sem šop belih vrtnic in se vrnila v sobo. Dala sem jih v vazo in pozabila naliti vode, da so še tisto popoldne ovenele. Škoda! Bile so tako bele in velike.

Postlala sem posteljo in sedla v star naslonjač. Pogledala sem, če morda le ni kje krizantem. Ni jih bilo. Le muhe so kot prej letale iz kota v kot in delale sobo še bolj puho.

Le kaj naj počnem vse to dolgo poletje? Reka je nekam preveč zelena in prozorna in tiste kačice debel v vodi so preveč izrazite. In cesta je čisto blizu, kjer vedno brnijo motorji.

Pobrisala sem prah in postavila kipec. Bolje sem se počutila, če sem kaj delala. Morala bom nekaj delati. Morda bom pisala. A o čem drugem. O ptici, ki se bo morda vrnila. Ali pa o mrtvecih, ki so živeli in naročju osušenih rož.

